

8. Костенко К. Правова охорона добре відомих торговельних марок. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, 2021 № 3. Р. 107–116.

9. Про затвердження Регламенту Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 02.03.2021 № 433, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 07 травня 2021 р. за № 610/36232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-21#Text> (дата звернення 20.09.2022).

10. Фенюк А. Р. Ознаки правової охорони добре відомої торговельної марки. *Порівняльне аналітичне право*. 2020. С. 211–213.

11. Гражданский кодекс Российской Федерации от 21.10.1994 г. № 51: <http://www.consultant.ru/popular/gkrfl/> (дата звернення 20.09.2022).

12. Чомахашвілі О.Ш. Перспективні питання щодо процедури визнання торговельних марок добре відомим. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. Вип. 6. С. 268–270. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2017/79.pdf (дата звернення 20.09.2022).

13. Рассомахіна О. А. Особливості правової охорони добре відомих знаків в Україні. URL: <http://justinian.com.ua/article.php?id=1247> (дата звернення 20.09.2022).

14. Ткачук О.П. Деякі питання правової охорони добре відомого позначення в Україні. *Сучасні вектори розвитку юридичної освіти та науки* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 21–22 жовтня 2021 р.) / Національний університет біоресурсів і природоохорони України. Київ, 2021. 446 с.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.3.30>

ТОКАР П.Т.

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОВНОВАЖЕНЬ КЕРІВНОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

TO CHARACTERIZE THE POWERS OF THE LEADERSHIP OF THE NATIONAL POLICE

У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства було аргументовано, що на сьогоднішній день керівники всіх ланок Національної поліції наділяються досить широким колом повноважень, які дозволяють їм ефективно виконувати покладені на них організаційно-управлінські завдання. Здійснено класифікацію відповідних повноважень з поділом їх в залежності від завдань та функцій, які має вирішувати керований цією посадовою особою орган та-або підрозділ Національної поліції України. З'ясовано, що на сьогоднішній день керівники всіх ланок Національної поліції наділяються досить широким колом повноважень, які дозволяють їм ефективно виконувати покладені на них організаційно-управлінські завдання. Проведений аналіз дає змогу здійснити класифікацію відповідних повноважень з поділом їх в залежності від завдань та функцій, які має вирішувати керований цією посадовою особою орган та-або підрозділ Національної поліції України. Відповідно до вказаного критерію повноваження доцільно поділити на: 1) представницькі повноваження, які пов'язані із здійснення представництва органу чи підрозділу поліції у відносинах з іншими органами державної влади, підприємствами, організаціями, громадськістю взагалі та кожним окремим громадянином, зокрема; 2) кадрові повноваження, застосування яких спрямовано на: а) розстановку кадрів в органах та підрозділах, призначення їх

на посади; б) створення кадрового резерву; в) звільнення з посади; г) накладання/ скасування дисциплінарних стягнень; 3) адміністративні повноваження, які пов'язані із: безпосереднім керівництвом органу/підрозділу; розподілом фінансових, матеріально-технічних ресурсів; організація документообігу, звітності; проведення нарад, круглих столів, тощо; 4) політичні повноваження. Зміст та призначення останніх полягає у формуванні та реалізації державної політики у відповідній сфері; розробка програм та концепцій розвитку кожного окремого органу та підрозділу зокрема, а також всієї Національної поліції України взагалі; 5) нормотворчі повноваження, які полягають у створенні нормативно-правової бази діяльності Національної поліції, а також виданні відповідних наказів з метою забезпечення ефективного функціонування керованого органи чи підрозділу поліції.

Ключові слова: повноваження, суб'єктивні права, юридичні обов'язки, керівний склад, Національна поліція.

In the article, based on the analysis of the scientific views of scientists and the norms of the current legislation, it was argued that today the heads of all branches of the National Police are given a fairly wide range of powers that allow them to effectively perform the organizational and management tasks assigned to them. The classification of the relevant powers was carried out with their division depending on the tasks and functions that the body and/or unit of the National Police of Ukraine managed by this official should solve. It has been found that today the heads of all branches of the National Police are granted a wide range of powers that allow them to effectively perform the organizational and management tasks assigned to them. The conducted analysis makes it possible to classify the relevant powers with their division depending on the tasks and functions that must be solved by the body and/or unit of the National Police of Ukraine managed by this official. In accordance with the specified criterion, it is appropriate to divide the powers into: 1) representative powers, which are related to the representation of the police body or unit in relations with other state authorities, enterprises, organizations, the public in general and each individual citizen, in particular; 2) personnel powers, the application of which is aimed at: a) placement of personnel in bodies and units, their appointment to positions; b) creating a personnel reserve; c) dismissal from office; d) imposition/cancellation of disciplinary sanctions; 3) administrative powers related to: direct management of the body/unit; distribution of financial, material and technical resources; organization of document circulation, reporting; holding meetings, round tables, etc.; 4) political powers. The content and purpose of the latter is the formation and implementation of state policy in the relevant field; development of development programs and concepts of each individual body and unit in particular, as well as the entire National Police of Ukraine in general; 5) rule-making powers, which consist in creating a legal framework for the National Police's activities, as well as issuing relevant orders in order to ensure the effective functioning of the managed body or police unit.

Key words: powers, subjective rights, legal obligations, management, National Police.

Постановка проблеми. Важливим та невід'ємним елементом адміністративно-правового статусу будь-яких суб'єктів є їх повноваження. Останні фактично вказують на ролі керівників органів та підрозділів в контексті управління органами та підрозділами Національної поліції України, а також на особливості їх взаємозв'язків на рівні «керівник-керівник» та «керівник-підлеглий». В контексті представленої проблематики під повноваженнями найбільш доцільно розуміти: з одного боку міру можливої, а з іншої сторону міру необхідної поведінки, яку реалізують керівники органів та підрозділів Національної поліції з метою забезпечення ефективного функціонування останніх. З огляду на це, повноваження керівників органів та підрозділів Національної поліції України найбільш доцільно розглядати крізь призму її найбільш важливих елементів, зокрема: суб'єктивних прав та юридичних обов'язків.

Стан дослідження. Окремі проблемні питання, пов'язані із адміністративно-правовим статусом працівників Національної поліції у своїх наукових працях розглядали: В.В. Надьон, В.Б. Авер'янов, В.О. Иванцов, А.Г. Вуйма, О.І. Безпалова, К.Ю. Мельник, О.О. Юхно та багато

інших. Втім, справедливим буде відзначити, що незважаючи на чималу кількість наукових здобутків, в юридичній літературі відчувається брак комплексних наукових досліджень, присвячених характеристиці повноважень керівного складу органів Національної поліції.

Саме тому метою статті є: надати характеристику повноваженням керівного складу органів Національної поліції.

Виклад основного матеріалу. Починаючи наукове дослідження варто відзначити, що права та обов'язки є взаємозалежними категоріями, адже відповідному праву має відповідати обов'язок і навпаки. В контексті представленої проблематики, на нашу думку, найбільш доцільно говорити саме про суб'єктивні права керівного складу працівників поліції. Суб'єктивне право або право окремої особи є невід'ємним поняттям правової системи та правової науки. Виокремлення суб'єктивного права в складі правовідносин є необхідним, якщо врахувати, що воно виникає як мінімум між двома суб'єктами, де поняття суб'єктивного права сприяє розподілу прав та обов'язків зазначених учасників правовідносин з тим, щоб можливості певної поведінки одного суб'єкта не становили загрози можливостям відповідно поведінки другого суб'єкта [1, с. 15]. Відповідно до точки зору В.Б. Авер'янова суб'єктивні права – це ті юридичні можливості конкретної людини, що безпосередньо впливають із загальних правил поведінки, встановлених законодавством. Характерні ознаки суб'єктивного права, на думку вченого, полягають у тому, що воно: належить суб'єкту (особі); засноване на нормах об'єктивного права; являє собою забезпечену державою та правом можливість певної поведінки суб'єкта; спрямоване на досягнення того чи іншого соціального блага; забезпечується загальними (економічними, політичними, ідеологічними, організаційними) та спеціальними (юридичними) гарантіями; здійснюється в інтересах носія суб'єктивного права; реалізація суб'єктивного права забезпечується та гарантується законом; охороняється і захищається в судовому, адміністративному або іншому встановленому законом порядку [2]. Таким чином, під суб'єктивними правами керівного складу органів та підрозділів Національної поліції України слід розуміти визначену та гарантовану нормами адміністративного права міру можливої поведінки вказаних суб'єктів, яку вони можуть реалізовувати з метою забезпечення ефективної реалізації організаційно-управлінських завдань, які стоять перед ними. Що ж стосується обов'язків, то вони є своєрідною протилежністю суб'єктивних прав.

Так, О.В. Зайчук на Н.М. Оніщенко, які вказують, що юридичний обов'язок – міра необхідної поведінки, що є гарантією реалізації суб'єктами наданих їм прав. Це об'єктивно необхідно та можлива поведінка, котра забезпечує реальність можливостей, наданих суспільством та державою окремій особі. У разі позитивного ставлення особи до необхідності виконання покладених на неї обов'язків їх реалізація настає лише за певних умов, що передбачені правовою нормою. Держава у системі обов'язків визначає доцільний, соціально корисний та необхідний варіант поведінки. Нормами реалізації обов'язку є дотримання певних зобов'язань, які мають форму заборон, та виконання активних обов'язків, що існують як зобов'язання [3]. Юридичний обов'язок, вказує І.Р. Юрчак, характеризується такими рисами: це категорія необхідної поведінки людини, реалізація якої не повинна обумовлюватися бажанням людини; це завжди певне обмеження прав людини. Людина повинна коритися певним правилам, щоб у здійсненні своїх прав і свобод не завдавати шкоди іншим людям. Необхідність установа обов'язків прямо передбачається міжнародно-правовими документами; виконання юридичного обов'язку забезпечується спеціальним правовим механізмом. За невиконання обов'язку передбачена юридична відповідальність [4, с. 26]. Таким чином, проведений аналіз дає змогу констатувати, що юридичний обов'язок керівного складу органів Національної поліції України найбільш доцільно розуміти як визначену нормами чинного законодавства та підкріплену державним примусом необхідну поведінку відповідних суб'єктів, невиконання та/або неналежне виконання якої тягне за собою настання юридичної відповідальності. Саме юридичний обов'язок вказує на те, які саме дії має вчинити відповідна посадова особа задля ефективного вирішення завдань, які стоять перед нею, та керованим органом, підрозділом, тощо.

Для того, щоб більш змістовно розкрити повноваження керівного складу органів поліції необхідно здійснити аналіз норм чинного законодавства, яке визначає правові засади здійснення відповідної діяльності. Так, Закон України «Про Національну поліцію» закріплює основні повноваження Міністра внутрішніх справ України у відносинах з поліцією [5]. Такими повноваженнями є наступні: 1) забезпечує формування державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, а також надання поліцейських послуг та контролює її реалізацію поліцією; 2) забезпечує нормативно-правове регулювання діяльності поліції, погоджує та подає на розгляд Кабінету Міністрів

України розроблені поліцією та Міністерством внутрішніх справ України проекти законів, актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності поліції; 3) затверджує стратегічні програми діяльності та визначає пріоритетні напрями роботи поліції, шляхи виконання покладених на неї завдань, затверджує плани її роботи; 4) забезпечує виконання міжнародних договорів України, що належать до сфер діяльності поліції; тощо [5].

Таким чином, Міністр внутрішніх справ наділений широким спектром повноважень щодо діяльності поліції, оскільки він не тільки забезпечує координацію та спрямування політики діяльності органів Національної поліції, а й реалізує низку інших повноважень, покладених на нього законом. У зв'язку з цим МВС України втрачає роль координуючого органу, а набуває рис керівного органу, на який покладено обов'язки щодо управління. У свою чергу, керівник Національної поліції набуває рис «керованого», який поєднаний із керівником субординаційними зв'язками [6, с. 140–141].

Варто також погодитись із точкою зору Т.П. Мінки, який вказує, що повноваження Міністра внутрішніх справ України у відносинах з поліцією можна розподілити на такі групи [7, с. 58]: а) забезпечувальні повноваження (наприклад, забезпечує формування державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, тощо); б) організаційні повноваження (наприклад, затверджує стратегічні програми діяльності та визначає пріоритетні напрями роботи поліції, шляхи виконання покладених на неї завдань, затверджує плани її роботи, приймає рішення про розподіл бюджетних коштів); в) контрольні повноваження (наприклад, контролює реалізацію поліцією єдиної державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, а також надання поліцейських послуг); тощо [7, с. 58].

Що ж стосується керівника поліції, то перелік його повноважень закріплено у статті 22 Закону України «Про Національну поліцію», до яких зокрема відносяться: 1) очолює поліцію та здійснює керівництво її діяльністю, забезпечує виконання покладених на неї завдань; 2) у межах компетенції організовує та контролює виконання поліцією Конституції та законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів міністерств, а також наказів і доручень Міністра внутрішніх справ України з питань, що належать до сфери діяльності поліції; 3) вносить на розгляд Міністра внутрішніх справ України пропозиції щодо забезпечення формування державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання поліцейських послуг; 4) представляє у визначеному порядку поліцію у відносинах з іншими органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, іншими організаціями в Україні та за кордоном; 5) звітує перед Міністром внутрішніх справ України про виконання покладених на поліцію завдань і повноважень; 6) розподіляє обов'язки між своїми заступниками; 7) підписує накази поліції; 8) скасовує повністю чи в окремі частині акти територіальних органів поліції; 9) у межах повноважень надає доручення, обов'язкові для виконання поліцейськими, державними службовцями і працівниками поліції; 10) затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату поліції; тощо [5].

Незважаючи на те, що вказаний вище перелік повноважень керівника Національної поліції є досить широким, однак не є вичерпним. В цьому контексті В.В. Сокурєнко зазначає, що відповідно до закону України «Про Національну поліцію» керівник також: затверджує структуру центрального апарату управління поліції, штатний розпис (штат) поліції, кошторис поліції та подає їх на погодження міністру внутрішніх справ України (ст. 14); надає пропозиції щодо утворення, ліквідації та реорганізації територіальних органів поліції, їх структури, штатного розпису (штату) та кошторису (ст. 15); – ухвалює рішення про оголошення конкурсу на заміщення вакантних посад у поліції (ст. 52); бере участь у роботі атестаційних комісій, ухвалює рішення про проведення атестування (ст. 57); видає накази щодо особового складу (ст. 59); укладає контракт про проходження служби з особами, які згідно із законом та іншими нормативно-правовими актами призначаються на посади його наказами, крім осіб, право на підписання контрактів з якими належить міністру внутрішніх справ (ст.63); ухвалює рішення про відрядження поліцейських (ст. 71); надає спеціальні звання поліції молодшого, середнього складу поліції до полковника поліції включно, у тому числі заступникам керівника поліції (ст. 82); з метою інформування громадськості про діяльність поліції раз на рік готує та опубліковує на офіційному веб-порталі Національної поліції звіт про діяльність поліції (ст.86) тощо [8, с. 81–82].

Досить широкий перелік повноважень законодавцем надано керівнику патрульної поліції України, який [9]: 1) здійснює безпосереднє керівництво діяльністю Департаменту, організовує

виконання завдань, покладених на Департамент; 2) розподіляє функціональні (посадові) обов'язки між першим заступником, заступниками, а також поліцейськими, державними службовцями та працівниками Департаменту, здійснює контроль за їх виконанням; 3) у межах компетенції організовує та контролює виконання патрульною поліцією Конституції та законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, а також наказів і доручень Голови Національної поліції України, Міністра внутрішніх справ України з питань, що належать до сфери діяльності патрульної поліції; 4) видає у межах повноважень акти організаційно-розпорядчого змісту, які є обов'язковими для виконання особовим складом Департаменту та його підрозділів; 5) підписує накази Департаменту, укладає договори, угоди, та меморандуми, що стосуються діяльності Департаменту; 6) затверджує положення про підрозділи Департаменту; 7) забезпечує у межах компетенції злагоджену співпрацю Департаменту з іншими органами (підрозділами) поліції, Міністерства внутрішніх справ України, іншими правоохоронними органами, органами державної влади, іноземними державами та міжнародними організаціями; 8) здійснює контроль та забезпечує в межах компетенції координацію підрозділів Департаменту, а також організаційно-методичне керівництво їх роботою; тощо [9].

Далі, в ході наукового дослідження варто звернути увагу на Положення «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України», якою визначаються повноваження керівників слідчих підрозділів органів Національної поліції. Так, до повноважень Начальник ГСУ [10]: 1) організовує здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції України; 2) у межах компетенції дає обов'язкові для виконання працівниками центрального органу управління поліції та її територіальних органів (підрозділів) доручення; 3) організовує звітування керівників структурних підрозділів центрального органу управління поліції, міжрегіональних територіальних органів Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів, територіальних органів поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів з питань службової діяльності органів досудового розслідування, у тому числі стану взаємодії між слідчими та оперативними підрозділами Національної поліції України під час розслідування кримінальних правопорушень; за наявності підстав приймає рішення про проведення службового розслідування за фактами невиконання службовими особами поліції покладених на них обов'язків, вживає інших заходів щодо усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчими Національної поліції України; 4) ознайомлюється з матеріалами досудового розслідування кримінальних правопорушень, дає у них слідчим Національної поліції України письмові вказівки; 5) викликає до апарату Національної поліції України для заслуховування стану досудового розслідування в кримінальних провадженнях працівників слідчих та оперативних підрозділів, інших службових осіб територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України; тощо [10].

Висновок. У підсумку варто констатувати, що на сьогоднішній день керівники всіх ланок Національної поліції наділяються досить широким колом повноважень, які дозволяють їм ефективно виконувати покладені на них організаційно-управлінські завдання. Проведений аналіз дає змогу здійснити класифікацію відповідних повноважень з поділом їх в залежності від завдань та функцій, які має вирішувати керований цією посадовою особою орган та-або підрозділ Національної поліції України. Відповідно до вказаного критерію повноваження доцільно поділити на:

1) представницькі повноваження, які пов'язані із здійснення представництва органу чи підрозділу поліції у відносинах з іншими органами державної влади, підприємствами, організаціями, громадськістю взагалі та кожним окремим громадянином, зокрема;

2) кадрові повноваження, застосування яких спрямовано на: а) розстановку кадрів в органах та підрозділах, призначення їх на посади; б) створення кадрового резерву; в) звільнення з посади; г) накладання/скасування дисциплінарних стягнень;

3) адміністративні повноваження, які пов'язані із: безпосереднім керівництвом органу/підрозділу; розподілом фінансових, матеріально-технічних ресурсів; організація документообігу, звітності; проведення нарад, круглих столів, тощо;

4) політичні повноваження. Зміст та призначення останніх полягає у формуванні та реалізації державної політики у відповідній сфері; розробка програм та концепцій розвитку кожного окремого органу та підрозділу зокрема, а також всієї Національної поліції України взагалі;

5) нормотворчі повноваження, які полягають у створенні нормативно-правової бази діяльності Національної поліції, а також виданні відповідних наказів з метою забезпечення ефективного функціонування керованого органу чи підрозділу поліції.

Список використаних джерел:

1. Надьон В. В. Суб'єктивний обов'язок як елемент змісту цивільних правовідно син : монографія / В. В. Надьон. Харків : Право, 2017. 392 с.
2. Авер'янов В.Б. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. К. : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.
3. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К. : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
4. Юрчак І. Р. Обов'язки особи: теоретико-правовий вимір : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Ірина Романівна Юрчак ; Міністерство внутрішніх справ України, Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2017. 185 с.
5. Про Національну поліцію / Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII
6. Іванцов, В. О. Національна поліція як центральний орган виконавчої влади: межа між управлінням і незалежністю у служінні суспільству / В. О. Іванцов, А. Г. Вуйма. *Право і суспільство*. 2016. № 4, ч. 2. С. 137–144.
7. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / кол. авт. ; кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т. П. Мінка. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.
8. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків, 2016. 408 с.
9. Положення про департамент патрульної поліції / затверджене Наказом Національної поліції України від 06 листопада 2015 року № 73 (у редакції наказу Національної поліції України від 01.04.2020 №272) URL: http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Polozhennya_pro_DPP_zi_zminamy_vid_01_04_2020_compressed.pdf
10. Положення «Про слідчі підрозділи Національної поліції України» Наказ Міністерства внутрішніх справ України 06.07.2017 № 570 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17/conv#Text>

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.3.31>

ЩУРИК М.О.

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРИЙНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ АКТІВ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

THE ESSENCE AND SIGNIFICANCE OF THE PROCEDURE FOR THE ADOPTION OF ADMINISTRATIVE ACTS IN THE SPHERE OF ENSURING NATIONAL SECURITY BY LAW ENFORCEMENT AGENCIES

Метою статті є визначення сутності та значення процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами. Акцентовано увагу на важливості з'ясування сутності та значення процедури прийняття адміністративних актів у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами. Здійснено аналіз наукових підходів щодо загального розуміння сутності категорій «процедура», «адміністративна процедура», «процедура прийняття адміністративних актів». Проаналізовано положення нормативно-правових актів, які регулюють діяльність уповноважених суб'єктів зі здійснення